

'Neem zorgen heel serieus'

ws.blendle.com

Peter van Lieshout: zekerheden weg door globalisering en flexibilisering

door Martin Visser

Hoeveel zekerheid geeft de sociale zekerheid nog? Veel te weinig, zegt Peter van Lieshout. „Er is te weinig aandacht voor de verliezers van globalisering en flexibilisering.”

„Veel mensen zien traditionele zekerheden wegvallen, terwijl het niet voor zich spreekt dat de nieuwe mogelijkheden ook nieuwe kansen zijn - voor velen zijn het vooral bedreigingen”, zo schrijft Van Lieshout in het pas verschenen boek 'Sociale (on)zekerheid'.

Hoogleraar Van Lieshout, oud-topambtenaar en voormalig lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, stelde deze bundel samen, waarin dertien uiteenlopende auteurs de effecten van radicale veranderingen op de arbeidsmarkt analyseren.

Waarom zou de sociale zekerheid moeten veranderen?

„Daar zijn twee redenen voor. Het is al een tijdje de vraag of de ontwikkeling van de economie zich nog wel verhoudt tot de manier waarop de sociale zekerheid is ingericht. Het tweede probleem is dat de sociale zekerheid Nederlanders het gevoel moet geven dat ze bepaalde garanties hebben. Maar die zekerheid is er niet meer.”

Hoe komt dat?

„Al sinds het jaar 2000 geven mensen in toenemende mate aan dat ze bang zijn voor de toekomst. Als je ouders vraagt of hun kinderen het beter zullen krijgen dan zijzelf, zegt inmiddels 70% nee. Waardoor komt dat? Enerzijds weten mensen meer wat er in de wereld op ons afkomt door de media. Maar die wereld zelf is ook onvoorspelbaarder geworden. Mensen hebben het gevoel geen controle meer te hebben op hun leefomgeving.”

Dat is toch niet via de sociale zekerheid op te lossen?

„Via de sociale zekerheid dachten we bestaanszekerheid te hebben gegarandeerd, de wereld was daarmee een beetje af. Nu vallen voor veel mensen zekerheden weg, terwijl een basale vorm van zekerheid niet slecht zou zijn. Een rustige uitvalsbasis in het leven is niet slecht. Onzekerheid zit dicht aan tegen angst, tegen het gevoel dat er schuldigen aangewezen moeten worden. Dat was een heel duidelijk sentiment bij de Brexit-stemmers. Zij realiseerden zich dat een Brexit economische groei zou kosten en dat ze dat in hun portemonnee zouden merken. Maar toch accepteerden ze dat. Als hun leefomgeving maar meer door henzelf gecontroleerd zou kunnen worden. Dat sentiment zie je ook bij mensen die voor Trump gekozen hebben. Het liefst willen mensen de grenzen dicht, maar dat verhoudt zich heel lastig tot een economie die aan het globaliseren is.”

Sociale zekerheid biedt inkomenszekerheid, dat is toch vrij basaal?

„Inkomen blijkt misschien toch niet zo heilig als we dachten. Mensen zijn vooral ook op zoek naar veiligheid en bescherming.”

Heeft de globalisering de positie van sommige werknemers ondermijnd?

„Inderdaad. Het lastige is dat economen steeds proberen uit te leggen dat globalisering goed is voor iedereen. Maar er zijn ook mensen die erdoor geraakt worden. Internationale concurrentie is niet voor iedereen een feestje.”

Is er te weinig aandacht voor die verliezers?

„Ja. Er gaat nu een schok door de wereld door de Brexit, door de verkiezing van Trump en daarvoor al door de opkomst van nieuwe partijen. Lange tijd is wel heel gemakkelijk gedacht dat globalisering en flexibilisering vooral kansen bieden. Maar vergeten is om na te denken hoe er voor iedereen een vorm van basale rust gecreëerd kan worden. Het is dan ook interessant om te zien dat nieuwe rechtse partijen op sociaal-economisch terrein vrij linkse programma's hebben. Dat zie je in Nederland bijvoorbeeld bij de PVV. We noemen ze dan wel rechts, maar die partijen spreken vooral kiezers aan die de traditionele zekerheden willen behouden.”

Hoe moet de sociale zekerheid aangepast worden?

„Arbeidscontracten zijn tegenwoordig onzeker. Inmiddels heeft een derde van de werkenden in Nederland geen vast contract meer. Maar we hebben wel alle zekerheden gekoppeld aan het arbeidscontract: pensioen, scholing, opbouw van WW. In Scandinavische landen zijn die zekerheden losgekoppeld van het arbeidscontract. Scholingsrechten gelden daar voor iedereen, of je een vaste baan hebt of niet. Voor zzp'ers, voor flexwerkers, voor werklozen. Iedereen bouwt pensioen op, iedereen heeft recht op WW, hoe lang je arbeidscontract ook is geweest.”

Hoe moeten politici zich opstellen?

„Les één is - het is een cliché - de zorgen heel serieus te nemen. Niet zoals bij de Brexit-campagne zeggen: ze snappen het niet, we leggen het nog een keer uit. Je moet in de huid van mensen kruipen. Veiligheid en greep krijgen op hun leefomgeving is een belangrijk issue. Het laatste dat je moet doen is dat te veroordelen. Dan ben je als Hillary Clinton die Trump-stemmers pathetische mensen noemde.”